

Hammarö kommun
anna.alvkall@hammaro.se

Kungörelsedelgivning

Ändringstillstånd för verksamhet vid Mosstorps avfallsupplag, Hammarö kommun

Kod enligt miljöprövningsförordningen (2013:251): 90.300-i B

Verksamhet enligt 1 kap. 2 § industriutsläppsförordningen (2013:250)

Beslut

Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Örebro län lämnar med stöd av 9 kap. och 16 kap. 2 a § miljöbalken Hammarö kommun (kommunen), 212000-1793, ändringstillstånd till lokalt omhändertagande av lakvatten och utökat verksamhetsområde vid Mosstorps avfallsupplag på fastigheterna Östra Hovlanda 1:13 och 1:4, Hammarö kommun.

Villkor

För ändringstillståndet ska gälla de villkor som föreskrivits i Länsstyrelsen Värmlands beslut den 28 oktober 1988, dnr 11.1821-1569-88, och den 12 maj 1992, dnr 242-2200-92. Det allmänna villkoret, villkor 1, ska gälla även för vad kommunen uppgett och åtagit sig i detta ärende.

Utöver tidigare gällande villkor föreskrivs följande villkor:

13. I god tid innan anläggning för uppsamling och rening av lakvatten uppförs eller ändras ska kommunen lämna slutliga ritningar till tillsynsmyndigheten för godkännande.
14. Lak- och dagvatten som blandats i gemensamma diken ska hanteras som lakvatten och behandlas i reningsanläggningen.
15. Allt lakvatten som uppkommer på deponin ska samlas in och renas lokalt före utsläpp till recipient. Till dess reningsanläggningen är i drift ska lakvatten ledas till Vidöns avloppsreningsverk.
16. Lakvatten ska efter rening ledas via dike till Skageneviken.

17. Ett aktuellt kontrollprogram ska finnas för verksamheten och följas. Kontrollprogrammet ska möjliggöra en bedömning av om villkoren följs. I kontrollprogrammet ska anges mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder. Kommunen ska skicka in ett reviderat kontrollprogram för verksamheten till tillsynsmyndigheten inom tre månader från det att detta tillstånd har tagits i anspråk.

Delegationer

Miljöprövningsdelegationen överlåter med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken åt tillsynsmyndigheten att vid behov besluta om ytterligare villkor avseende:

1. Reningsanläggningens utformning (villkor 13).

Uppskjutna frågor

Miljöprövningsdelegationen skjuter med stöd av 22 kap. 27 § första stycket miljöbalken upp avgörandet av slutliga villkor kring reningsmetod för PFAS-ämnen och utsläppshalter.

Kommunen ska i samråd med tillsynsmyndigheten under prövotiden genomföra följande utredningar.

- U 1. Kommunen ska under prövotiden utreda och föreslå val av reningsteknik för parametrarna PFAS 11 och PFOS samt vilken förväntad reningsgrad som kan uppnås. Utredningen ska ta fasta på principen om bästa möjliga teknik.

Redovisningen ska lämnas till Miljöprövningsdelegationen senast den 31 december 2023.

- U 2. Kommunen ska under prövotiden anlägga och driva den planerade anläggningen för lokal lakvattenrening. Analyser av lakvattnet ska ske i sådan omfattning att förslag på slutliga villkor kan ges som begränsningsvärden. Förslagen ska kunna motiveras och analysdata som ligger som grund för förslagen ska sammanställas på ett lättöverskådligt sätt och skickas in med prövotidsredovisningen. Kommunen ska i utredningen ta hänsyn till recipientens känslighet samt motivera förslagen på begränsningsvärden utifrån detta. Vid prövotidens slut ska kommunen till Miljöprövningsdelegationen redovisa:
 - a) Driftserfarenheter av anläggningen omfattande reningsresultat vad avser näringsämnen, syreförbrukande ämnen, metaller, organiska ämnen, toxicitet, salter, suspenderat material samt konduktivitet.

- b) Förslag till slutliga villkor i form av begränsningsvärden för utsläpp av renat lakvatten.

Redovisningen ska lämnas till Miljöprövningsdelegationen senast den 30 juni 2026.

Under provotiden och till dess Miljöprövningsdelegationen beslutat annat ska följande provisoriska föreskrifter gälla.

1. Halterna i utgående vatten från reningsanläggningen till diket får som medelvärde inte överskrida följande värden.

Parameter	Årsmedelvärde
Suspenderade ämnen	25 mg/l
Kväve totalt	15 mg/l
Ammoniumkväve	8 mg/l
Fosfor totalt	0,5 mg/l
TOC	100 mg/l
Arsenik	10 µg/l
Bly	3 µg/l
Kadmium	0,6 µg/l
Koppar	5 µg/l
Krom	20 µg/l
Kvicksilver	0,1 µg/l
Nickel	35 µg/l
Uran	3 µg/l
Zink	150 µg/l
Bens(a)pyren	5 ng/l
PFAS 11	1500 ng/l
PFOS	15 ng/l

pH-värdet ska ligga i intervallet 6,5-9,5.

I övrigt ska omfattningen av kontrollen regleras i kontrollprogrammet.

lanspråktagande

Tillståndet får tas i anspråk när det har vunnit laga kraft.

Tillsynsmyndigheten ska meddelas när tillståndet tas i anspråk.

Igångsättningstid

Den med tillståndet avsedda ändrade verksamheten ska ha satts igång senast två år efter det att detta beslut vunnit laga kraft annars förfaller tillståndet.

Tillsynsmyndigheten ska meddelas när verksamheten sätts igång.

Verkställighet

Miljöprövningsdelegationen avslår kommunens yrkande om verkställighetsförordnande.

Kungörelsedelgivning

Kungörelse om detta beslut införs inom 10 dagar från datum för beslutet i Post- och Inrikes Tidningar samt i ortstidningarna Nya Wermlands-Tidningen och Värmlands Folkblad. Beslutet hålls tillgängligt hos Miljö- och byggförvaltningen, Hammarö kommun, till och med den 19 juli 2023.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

Kommunen har lämnat in en ansökan om ändringstillstånd för att möjliggöra lokalt omhändertagande av lakvatten från Mosstorps avfallsupplag, utsläpp av det renade lakvattnet till Skageneviken i Vänern, samt utökning av befintligt verksamhetsområde för att få plats med lakvattenreningen. Detta följer av att Vidöns avloppsreningsverk inte kommer få ta emot avfallsupplagets lakvatten efter den 31 december 2026.

Tidigare beslut

Länsstyrelsen Värmland lämnade den 28 oktober 1988 Hammarö kommun tillstånd, med vissa villkor, enligt miljöskyddsförordningen till fortsatt uppläggning av avfall intill en mängd av 30 000 m³/år samt mellanlagring av visst avfall vid Mosstorp på fastigheten Östra Hovlanda 1:13 i Hammarö kommun (11.1821-1569-88). Villkor 1 ändrades och villkor 8 upphävdes genom beslut den 12 maj 1992 enligt miljöskyddslagen (242-2200-92).

Samråd

Samråd har skett med tillsynsmyndigheten (Länsstyrelsen Värmland), miljö- och byggnadsförvaltningen vid Hammarö kommun, Trafikverket, Havs- och vattenmyndigheten, Sveriges geologiska undersökning (SGU), Naturskyddsföreningen Hammarö och med de enskilda som har antagits bli särskilt berörda av verksamheten. Samrådet har skett genom möte med myndigheter, annonsering i ortspressen samt direktinformation per post.

Länsstyrelsen Värmland har den 29 april 2021 beslutat att den planerade verksamheten inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Under samrådsförfarandet har, enligt kommunens samrådsredogörelse, markägare, närboende och Naturskyddsföreningen framfört synpunkter om Skagenevikens lämplighet som recipient för deponins lakvatten.

Naturskyddsföreningen har påpekat att Skageneviken har lång omsättningstid samt efterfrågat ytterligare redovisning av sluttäckningens påverkan på lakvattensammansättningen och en recipientutredning med både ekologisk och hydrogeologisk del. De har även föreslagit en naturvärdesinventering av området runt deponin och längs dikena fram till recipient.

Närboende har ifrågasatt varför lakvattnet inte även fortsättningsvis kan ledas till Vidöns avloppsreningsverk. De har konstaterat att Skageneviken har lång omsättningstid och uttryckt oro för hur deras dricksvattenbrunnar, odlingar samt djur och natur kommer att påverkas av utsläppet via dike till recipienten.

Ärendets handläggning

Ansökan med miljökonsekvensbeskrivning kom in till Miljöprövningsdelegationen den 11 februari 2022. Ansökan har kungjorts i ortstidningarna Nya Wermlands-Tidningen och Värmlands Folkblad samt på Länsstyrelsens webbplats och har remitterats till Länsstyrelsen Värmland (tillsynsmyndigheten) samt miljö- och byggnadsnämnden, Hammarö kommun. Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten samt Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har fått en underrättelse om ansökan med möjlighet till yttrande. Yttranden har kommit in från Länsstyrelsen Värmland, Miljö- och byggnadsnämnden, Hammarö kommun, och Naturskyddsföreningen Hammarö. Kommunen har fått tillfälle att bemöta yttrandena.

Ansökan med miljökonsekvensbeskrivning

Yrkanden

Kommunen har yrkat att Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Örebro län lämnar tillstånd till:

- Uppsamling, rening och avledning av lakvatten till recipient, installation av nödvändig pumptrustning för avledning av lakvatten samt anläggning av reningsanläggning med tillhörande dammar.
- Utökning av verksamhetsområde.

Vidare yrkar kommunen på verkställighetsförordnande. Detta motiveras med att enligt gällande villkor i beslut för Vidöns avloppsreningsverk ska lakvatten från Mosstorps avfallsupplag kopplas bort senast den 30 juni 2023 (detta har senare skjutits upp till den 31 december 2026 genom beslut av Miljöprövningsdelegationen den 26 april 2023, dnr 551-832-2023).

Förslag till villkor

1. Utgående vatten från anläggningen får som årsmedelvärde inte överstiga:

Parameter	Halt
Suspenderade ämnen	25 mg/l
Kväve totalt	15 mg/l
Bly	0,03 mg/l
Koppar	0,05 mg/l
Zink	0,2 mg/l
PFOS	15 ng/l
pH	6,5–9

Utsläppsvillkor föreslås börja gälla åtta månader efter det att tillståndet har tagits i anspråk eller det senare datum som tillsynsmyndigheten godkänner.

Kommunens beskrivning av verksamheten

Mosstorps avfallsupplag drivs av Hammarö kommun och är belägen på fastigheten Östra Hovlanda 1:13 cirka 4 km sydost om Skoghall centrum. Anläggningen har varit i drift åtminstone sedan 1975. Mosstorps avfallsupplag är klassad som en deponi för icke-farligt avfall enligt förordningen (2001:512) om deponering av avfall. Ingen deponering har skett sedan 2008 och nuvarande verksamhet omfattar lagring av massor för sluttäckning samt avslutning av deponin. Lakvattnet från deponin samlas idag upp i två dammar, en i den södra delen av anläggningen och en i den norra delen. Vattnet från den södra dammen pumpas till den norra och vidare till Vidöns avloppsreningsverk. Enligt reningsverkets nya tillstånd får lakvatten från Mosstorp inte tas emot i framtiden.

Den åtgärd som nu planeras är att anlägga en lokal rening i form av försedimenteringsdamm, våtmarksdike och en reningsanläggning för PFAS-ämnen i avfallsanläggningens nordöstra del. Därefter föreslås det renade vattnet ledas söderut via dike till Skageneviken i Vänern.

Miljökonsekvensbeskrivning

Kommunen har i samband med ansökan låtit upprätta en miljökonsekvensbeskrivning. Av denna framgår sammanfattningsvis följande.

Den sökta verksamhetens mest betydande miljöpåverkan är utsläpp av renat lakvatten till Skageneviken. Skyddsåtgärder kommer att vidtas genom särskild rening av PFAS-ämnen. När deponin är sluttäckt kommer mängden förorenat vatten som avleds från anläggningen minska avsevärt och kommunen bedömer att PFAS-reningen inte längre kommer vara nödvändig.

En dricksvatteninventering har genomförts för att ge underlag att bedöma eventuella risker för enskilda dricksvattenbrunnar. Kommunen bedömer att inga enskilda intressen (vattentäkter) kommer påverkas negativt ur vattenkvalitetssynpunkt av den sökta verksamheten.

Två alternativ har utretts som recipient för det renade lakvattnet: Skageneviken och Sättersviken. En recipientutredning har genomförts för att bedöma påverkan på de två alternativen samt berörda vattenförekomster. Utredningens slutsats är att utsläpp kan ske till recipienten Skageneviken utan att påverka denna eller vattenförekomsten Vänern-Värmlandssjön negativt. Recipientutredningen visar att utsläpp inte kan ske till Sättersviken utan att riskera att påverka miljö kvalitetsnormerna i denna vattenförekomst negativt.

Lakvatten från deponin kommer att renas i ett våtmarksdike med försedimenteringsdamm. Ett extra reningssteg för PFAS-ämnen kommer att vara i drift under den tid som deponin inte är sluttäckt. Suspenderat material och partikelburna föroreningar kommer att sedimentera och lösta föroreningar tas upp och brytas ner av växter. Analys av lakvattnet har visat att det inte innehåller några höga halter av föroreningar. Utsläppet av det behandlade lakvattnet från verksamheten vid Mosstorps avfallsupplag bedöms inte bidra till försämring av vattenförekomsten Vänern-Värmlandssjöns status. Utgående vatten kommer att övervakas genom regelbunden provtagning. Utgående vatten från verksamheten bedöms inte heller riskera överskridande av riktvärden eller gränsvärden i förordning (2001:554) om miljö kvalitetsnormer för fisk- och musselvatten avseende fiskvatten.

Yttranden

Länsstyrelsen Värmland (tillsynsmyndigheten)

Tillsynsmyndigheten ställer sig positiv till att ändringstillstånd beviljas, samt lämnar förslag på två villkor.

- Lakvatten och ytvatten som blandats i gemensamma diken ska hanteras som lakvatten och renas i anläggningens reningsanläggning.*

Det föreslagna villkoret motiveras med att det är oklart hur ovidkommande vatten ska kunna separeras från lakvattnet.

Tillsynsmyndigheten påpekar att det idag är blandat lak- och ytvatten som leds till reningsverket, samt att det är detta blandade vatten som ingått i kommunens lakvattenkaraktärisering.

- Utgående vatten från reningsanläggningen får som årsmedelvärde maximalt uppgå till följande halter:*

Parameter	Årsmedelvärde
Suspenderade ämnen	25 mg/l
Konduktivitet	130 mS/m
pH	6,5–9
Klorid	30 mg/l
Sulfat	4 mg/l
Kväve totalt	5 mg/l
Ammoniumkväve	4,5 mg/l
Fosfor totalt	0,1 mg/l
TOC	30 mg/l
Arsenik	1 µg/l
Bly	0,6 µg/l
Kadmium	0,01 µg/l
Koppar	4 µg/l
Krom	1,2 µg/l
Kvicksilver	0,002 µg/l
Nickel	3 µg/l
Uran	2 µg/l
Zink	40 µg/l
Bens(a)pyren	0,0016 µg/l
PAH 16	0,14 µg/l
PFAS 11	400 ng/l
PFOS	15 ng/l

Avslutningsplanen för Mosstorps avfallsupplag godkändes av tillsynsmyndigheten den 7 november 2022. Planen specificerar inte vilka avfallsslag eller vilka totalhalter och utlakningsegenskaper avfallsslagen

som kommer att användas i sluttäckningen kommer att ha. Verksamhetsutövaren har dock åtagit sig att säkerställa att lakvattnets karaktär inte kommer att förändras jämfört med lakvattenkaraktäriseringen 2019. Tillsynsmyndigheten tolkar detta som att de halter som uppmättes i samband med karaktäriseringen inte ska överskridas.

Tillsynsmyndigheten föreslår även att de ska få delegation avseende möjligheten att fastställa villkor för utformning av reningsanläggningen för PFAS-ämnen, eftersom ansökan saknar ritningar och beskrivning av denna.

Miljö- och byggnadsnämnden, Hammarö kommun

Miljö- och byggnadsnämnden har inget att erinra mot ansökan.

Naturskyddsföreningen Hammarö

Naturskyddsföreningen framför att vissa av deras frågor och synpunkter från samrådet lämnats obesvarade i ansökan. I samrådsyttrandet framfördes att "Skageneviken inte är en godtagbar mottagare av lakvattnet och att ett annat alternativ för hantering av lakvattnet ska tas fram." Naturskyddsföreningen menar att ett bättre alternativ för lakvattenhanteringen är att det även fortsättningsvis förs till Vidöns avloppsreningsverk, efter att ha renats till den nivå som krävs för Revaq-certifiering av slammet från reningsverket. Frågan om en naturinventering kring deponin och Skageneviken som ställdes i samrådet har inte behandlats av kommunen.

Naturskyddsföreningen anser att det finns skäl för att utsläppsvillkoren, utöver de villkor som ansökan innehåller, även ska innefatta PFAS 11, bisfenol A, benso(a)pyren, ammonium, uran och arsenik då dessa ämnen visar förhöjda halter i lakvattenkarakteringen. Parametern PFAS 11 anses behöva läggas till eftersom reningsgraden av kort- respektive långkedjiga PFAS-ämnen kan variera beroende på vald reningsmetod. Förekomsten av bisfenolanaloger i lakvattnet anses behöva undersökas och en bedömning göras om ett samlat värde av bisfenol A och bisfenolanaloger bör ersätta villkoret för bisfenol A.

Beräkningen av Skagenevikens area ifrågasätts. Naturskyddsföreningen anser att hänsyn inte har tagits till igenväxta delar av viken och den angivna arealen 300 000 m² är därför för stor. Vidare påpekas att djupsiffran 1,8 m på sjökortet inte är medeldjupet i viken utan anger enbart djupet på den punkt där siffran anges. Det kan därför finnas anledning att ompröva beräkningen av vikens vattenvolym och vad det innebär för bedömningen av halterna av de utsläppta ämnena.

Även beräkningen av tillflödet till och omsättningstiden i Skageneviken ifrågasätts. Man konstaterar att det enda tillflödet är diket från deponin/Lilla Skagene samt påpekar att omsättningstiden är beräknad som ett pluggflöde, vilket man inte tror motsvarar den reella omsättningstiden i ett naturligt vatten som Skageneviken.

Angående påverkan på vattenförekomsten Vänern-Värmlandssjön skriver Naturskyddsföreningen att sjöns möjligheter att tillhandahålla dricksvatten börjar att sättas på spel genom förekomsten av PFAS. Ytterligare tillskott av PFAS ska därför inte tillåtas, eftersom det inte bryts ned i naturen och att halten med fortsatta utsläpp över tid följaktligen kommer att överskrida miljökvalitetsnormen. Man skriver att tidserien för provtagning är kort, men att en ökat halt ändå kan ses (10 ng/l PFAS 11, Mälarens vattenvårdsförbunds rapport 2021:1).

Angående de ekotoxikologiska bedömningarna som gjorts skriver Naturskyddsföreningen att bara ett fåtal ämnen med toxisk påverkan på vattenlevande organismer tas upp, samt att det återfinns ett betydligt större antal sådana ämnen i lakvattenkaraktäriseringen. Många av dem är svårnedbrytbara, bioackumulerande, mycket giftiga för vattenlevande organismer, misstänkt cancerframkallande och reproduktionsstörande. De halter de förekommer i kan vara relativt låga, men kan sammanlagt ha en avgörande påverkan. Mixture Assessment Factor, som används för att bedöma den sammanlagda effekten av en blandning av kemikalier, avspeglas även i statens offentliga utredning Framtidens kemikaliekontroll, Hantering av kombinationseffekter och gruppvis bedömning av ämnen (SOU 2019:45). Naturskyddsföreningens åsikt är därför, att den ekotoxikologiska bedömningen även måste ta hänsyn till förekomsten av andra ämnen än PFAS och till den planerade reningsanläggningens förmåga att avskilja dessa. Särskilt ska tillskottet av toxiska, långlivade, bioackumulerande och biomagnifierande ämnen till Skageneviken och Vänern beaktas.

Naturskyddsföreningen påpekar att reningseffekten hos den föreslagna anläggningen (våtmarksdike med försedimenteringsdamm) är tveksam. De påpekar att det finns sådana anläggningar som ger väldigt liten reningseffekt och lämnar ett antal frågor. Har den hydrauliska belastningen i våtmarksdiket och ytbelastningen i sedimenteringsdammen bedömts? Har partikelstorlek bestämts? Har det gjorts försök för att bedöma sedimenteringsegenskaper? Finns risk för återsuspension i våtmarksdiket? Kommer anläggningen att utrustas med flödesmätning för utgående vatten?

Vidare påpekas att det är svårt att bilda sig en uppfattning av anläggningarnas layout, där olika ritningar visar olika reningssteg på en

och samma plats. Man saknar även beskrivning av hur diket från deponin till Skageneviken är tänkt att utformas vid utloppet i viken.

För behandling av PFAS och bisfenol A förordar Naturskyddsföreningen en anläggning byggd på en kombination av GAK och anjonbytare där långkedjiga PFAS, bisfenol A och andra organiska ämnen reduceras i GAK-filtret och kortkedjiga PFAS reduceras i ett efterföljande anjonfilter. Anläggningen ska vara försedd med utrustning som indikerar status på filtren.

Kommunens bemötande av yttranden

Angående de föreslagna villkoren i yttrandet från tillsynsmyndigheten skriver kommunen att de inte har några invändningar mot villkor 1, att lak- och ytvatten som blandats i gemensamma diken ska hanteras som lakvatten och renas i anläggningens reningsanläggning. Utsläppshalterna i villkor 2 anser de vara alldeles för lågt satta.

Kommunen konstaterar att tillsynsmyndighetens föreslagna utsläppsvillkoren för flera av parametrarna i yttrandet ligger strax över eller i nivå med uppmätta halter vid lakvattenkaraktäriseringen 2019 och inte i enlighet med vad som är normala utsläppsvillkor för liknande anläggningar. De påpekar specifikt att skrivningen om att sluttäckningsmaterialet inte ska påverka lakvattnets karaktär inte ska tolkas som att halter av alla ämnen ska ligga under de halter som uppmätts i lakvattenkaraktäriseringen 2019. Vidare konstaterar de även att lakvattenkaraktärisering bygger på enbart ett provtagningstillfälle och att utsläppsvillkor i form av begränsningsvärden måste medge en viss variation. Kommunen påpekar att val av parametrar som ska regleras genom begränsningsvärden bör vara av relevans för påverkan på recipienten eller vattenförekomsten. Halter över riktvärde för särskilda förorenande ämnen eller årsmedel för miljökvalitetsnormer i en utsläppspunkt får förekomma om det är visat att ingen otillåten påverkan sker på vattenförekomsten eller miljön i övrigt, vilket kommunen skriver att de visat i ansökan. Kommunen menar att deras utredningar avseende utsläpp till vatten och påverkan på recipient, inklusive lakvattenkaraktäriseringen, visar att utsläppet från Mosstorps avfallsupplag inte riskerar att påverka miljökvalitetsnormer negativt. Detta även om halterna skulle öka från dagens halter.

Sammanfattningsvis skriver kommunen att det inte finns skäl för att ålägga verksamheten så stränga villkor som föreslås i tillsynsmyndighetens yttrande, både vad det gäller antalet parametrar och begränsningsvärden. De flesta av de parametrar som tillsynsmyndigheten har föreslagit utsläppsvillkor för sägs istället med fördel kunna hanteras inom ramen för ordinarie tillsyn. Kommunen är

dock villig att åta sig utsläppsvillkor även för PFAS 11 i enlighet med de halter som föreslås i kompletteringen i ärendet, det vill säga 1500 ng/l.

Kommunen ställer sig negativ till att tillsynsmyndigheten får delegation avseende möjligheten att fastställa villkor för utformning av reningsanläggningen för PFAS-ämnen. De skriver att utformning torde bäst bestämmas av de entreprenörer som tillhandahåller den tekniska lösningen för detta. I upphandlingen har krav ställts på rening avseende både PFOS och PFAS 11, således fångas både lång- och kortkedjiga PFAS upp. Kommunen åtar sig att inkomma med redovisning till tillsynsmyndigheten om den lösning som väljs och hur denna är uppbyggd, inom ramen för ordinarie tillsyn.

Angående Naturskyddsföreningens yttrande om valet att leda det renade lakvattnet till Skageneviken, skriver kommunen att oavsett om det släpps ut i Skageneviken, Sättersviken eller leds vidare från Vidöns avloppsreningsverk kommer det ändå mynna ut i Väneren. Recipienten blir därför densamma.

Kommunen skriver att val av parametrar som behöver regleras genom utsläppsvillkor ska vara av relevans för påverkan på recipienten eller vattenförekomsten. Halter över riktvärde för särskild förorenande ämnen eller årsmedel för miljökvalitetsnormer i en utsläppspunkt från en anläggning är vidare inte att likställa med förhöjda halter. Miljökvalitetsnormer gäller först i vattenförekomsten och därför behövs en påverkansbedömning utifrån det specifika fallet för att beräkna förväntade halter i recipient och eller vattenförekomsten, såsom har utförts inom ramen för denna tillståndsansökan. Vidare bemöter kommunen Naturskyddsföreningens förslag på utsläppsvillkor för ytterligare parametrar enligt följande.

PFAS 11 bedöms förekomma i sådan halt att det inte riskerar att påverka recipienten eller vattenförekomsten negativt. Kommunen är ändå villig att åta sig utsläppsvillkor för PFAS 11 på 1500 ng/l.

Bisfenol A bedöms inte förekomma i förhöjd halt enligt kompletterande provtagning under år 2021-2022. Kommunen anser fortsatt att utsläppsvillkor inte behövs.

Uran bedöms förekomma i sådan halt att det inte riskerar att överskrida miljökvalitetsnormer. Kommunen framhåller att villkor för uran inte finns för någon liknande anläggning och anser fortsatt att utsläppsvillkor inte behövs.

Kommunen kommenterar Naturskyddsföreningens yttrande om påverkan på Skageneviken och beräkningen av avvattning, utspädning

och blandningszoner med att de är utförda enligt branschstandard med data från SMHI och SCALGO.

Angående PFAS påverkan på vattenförekomsten Vänern-Värmlandssjön konstaterar kommunen att eftersom deponin redan existerar finns ingen annan möjlighet är att försöka hitta bästa möjliga lösning med hänseende till miljön och människors hälsa, inom ekonomiskt rimliga gränser. De skriver att utsläppet av PFAS är litet jämfört med liknande deponier och påpekar att deras föreslagna utsläppskrav avseende PFOS är satt till en tiondel av kraven på liknande anläggningar.

När det gäller den ekotoxikologiska bedömningen skriver kommunen sammanfattningsvis att den behandlade de ämnen som särskilt behövde utredas, inte alla ämnen med ekotoxikologiska egenskaper. De anser att det finns en gräns för hur mycket de som verksamhetsutövare kan förväntas utreda och att ägna sig åt forskning inte är inom rimlighetens ramar för en ansökan om ändringstillstånd. Analyser avseende microtox ingick i lakvattenkaraktäriseringen och visade att alla ingående ämnen tillsammans inte hade någon detekterbar toxicitet mot den testade organismen.

Kommunen anger att dammar och våtmarker är bland de anläggningar som har mest underlag när det kommer till uppskattad reningseffekt. De instämmer med Naturskyddsföreningen att reningseffekten fluktuerar mellan anläggningar, vilket är skälet till att kvalitetsgranskad data från flödesproportionell provtagning utgör grunden för utredningen.

Frågorna om reningsanläggningen och dess effekt, som Naturskyddsföreningen lämnade i sitt yttrande, besvarar kommunen med att den hydrauliska belastningen har uppskattats som mycket låg och att det låga lakvattenflödet på 1 l/s gör att inte bedöms finnas någon risk för återsuspension. Då halten suspenderade ämnen, och därmed partikelbundna föroreningar, är låg anser kommunen att det saknas grund för att vidare bedöma partikelstorlek eller sedimenteringsegenskaper.

Detaljprojektering av reningsanläggningen var inte klar när ansökan lämnades in, vid tiden för kompletteringen hade arbetet kommit lite längre. Slutliga handlingar finns ännu inte, men i stort så kommer nuvarande utjämningsbassäng ersättas med ett våtmarksdike i tre segment. Det första segmentet kommer fungera som försedimenteringsdamm. Flödesmätning kommer ske, men exakt lösning har inte fastställts. Gällande diket ned mot Skageneviken så planeras anläggningsarbeten endast att ske fram till skogskanten vid korsande väg, det vill säga inte hela vägen ned till viken.

Motivering till beslutet

Miljökonsekvensbeskrivning

Miljöprövningsdelegationen konstaterar att kommunen har genomfört samråd och upprättat en miljökonsekvensbeskrivning enligt bestämmelserna i 6 kap. miljöbalken och miljöbedömningsförordningen (2017:966). Miljöprövningsdelegationen finner att inlämnad miljökonsekvensbeskrivning uppfyller kraven på en liten miljökonsekvensbeskrivning.

Miljö kvalitetsnormer

Miljöprövningsdelegationen bedömer att kommunen visat att de med föreslagen rening av lakvatten inte bidrar till att någon miljö kvalitetsnorm överträds.

Miljömål

Verksamheten bedöms inte motverka möjligheten att uppnå de nationella miljömålen.

Miljöprövningsdelegationens bedömning

Av 16 kap. 2 a § miljöbalken framgår att vid ändring av en miljöfarlig verksamhet får tillståndet begränsas till att avse enbart ändringen (ändringstillstånd). Förutsättningar föreligger i detta fall att pröva enbart ändringen. Av 1 kap. 4 § miljöprövningsförordningen (2013:251) framgår att för ändring av en tillståndspliktig verksamhet krävs tillstånd om ändringen i sig innebär att en olägenhet av betydelse för människors hälsa eller miljön kan uppkomma. Miljöprövningsdelegationen konstaterar att ändringen är av sådan art att tillstånd krävs.

Den aktuella ansökan gäller ett ändringstillstånd, vilket innebär att någon ny lokaliseringsprövning inte ska göras. Ändringen får därför inte medföra några negativa konsekvenser utöver det som har befunnits vara acceptabelt vid beslutet av tillståndet för Mosstorps avfallsupplag den 28 oktober 1988.

Av ansökan framgår att kommunen vill omhänderta och rena det utgående lakvattnet från Mosstorps avfallsupplag på plats. Lakvattnet har hittills vidaretransporterats till Vidöns avloppsreningsverk för rening och därefter släppts ut i recipienten. Enligt reningsverkets tillstånd kommer de i framtiden inte längre få ta emot lakvattnet från Mosstorp.

Miljöprövningsdelegationen bedömer att kommunen har visat att lokal rening av lakvatten kan genomföras, men finner att frågor kring reningsmetod för PFAS-ämnena och utsläppshalter från

lakvattenreningsanläggningen kräver ytterligare utredning innan slutliga villkor kan fastställas. Miljöprövningsdelegationen bedömer att lokal rening av lakvattnet är lämplig i det aktuella fallet.

Villkor

Reningsanläggningen utformning (villkor 13)

Detaljplanering av reningsanläggningens utformning pågår parallellt med ansökan om ändringstillstånd och den slutliga utformningen kan därför inte hanteras i tillståndet. Det bedöms därför lämpligt att detta ska godkännas av tillsynsmyndigheten.

Lak- och dagvatten som blandas (villkor 14)

Med nuvarande utformning av deponin och dess uppsamlingsdiken kan de olika vattenflödena inte helt separeras. Villkoret syftar till att säkerställa att allt vatten som kan vara blandat med lakvatten ska behandlas i reningsanläggningen.

Lokalt omhändertagande av lakvatten (villkor 15)

Villkoret syftar till att möjliggöra lokalt omhändertagande av lakvatten och utsläpp till recipient samt förtydligar att reningsanläggningen ska vara i drift innan detta tillåts.

Recipient (villkor 16)

Villkoret syftar till att styra vart det renade lakvattnet leds.

Kontrollprogram (villkor 17)

Enligt förordningen (1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll ska en verksamhetsutövare fortlöpande och systematiskt undersöka och bedöma riskerna med verksamheten från hälso- och miljösynpunkt. Resultatet ska dokumenteras. En del i egenkontrollen är att ha ett kontrollprogram och Miljöprövningsdelegationen fastställer därför ett villkor för detta.

Delegationer

Miljöprövningsdelegationen får med stöd av 19 kap. 5 § första stycket 9 och 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken överlåta åt tillsynsmyndigheten att fastställa villkor av mindre betydelse.

Miljöprövningsdelegationen anser att tillsynsmyndigheten ska ha möjlighet att vid behov fastställa ytterligare villkor avseende reningsanläggningens utformning. Villkoren kan anses vara av mindre betydelse.

Uppskjutna frågor

Det följer av 19 kap. 5 § första stycket 11 och 22 kap. 27 § miljöbalken att Miljöprövningsdelegationen kan skjuta upp avgörandet av en viss villkorsfråga när verkningarna av verksamheten inte kan förutses med tillräcklig säkerhet samt besluta om vilken utredning som tillståndshavaren ska ta fram och redovisa för Miljöprövningsdelegationen. Om det är nödvändigt för att motverka olägenheter, ska provisoriska föreskrifter om skyddsåtgärder eller andra försiktighetsmått meddelas.

Miljöprövningsdelegationen anser att skäl föreligger att skjuta upp avgörandet om slutliga villkor kring reningsmetod för PFAS-ämnen samt utsläppshalter från lakvattenreningsanläggningen och att meddela utredningsvillkor jämte en provisorisk föreskrift i enlighet med beslutade U 1-2 och P 1.

Motivering

- U 1. Reningsmetod för PFAS-ämnen och effekten av denna har inte angetts i ansökningshandlingarna. Olika reningsmetoder eller kombinationer av metoder har olika effekt på kort- respektive långkedjiga PFAS-ämnen. Miljöprövningsdelegationen bedömer att kommunen behöver utreda och föreslå reningsmetod.
- U 2. Detaljplanering av reningsanläggningens utformning pågår parallellt med ansökan om ändringstillstånd och den slutliga utformningen är inte klar. Kommunen vet därför inte vilken reningsgrad som kan klaras. Miljöprövningsdelegationen bedömer att kommunen behöver undersöka vald reningsmetod för lakvatten, med avseende på bland annat årstidsväxlingar och uppehållstider, samt analysera lakvattnet i sådan omfattning att förslag på slutliga villkor kan ges som begränsningsvärden när reningsanläggningen finns på plats.
- P 1. Tills det att reningsanläggningen trimmats in och undersökningar gjorts som visar vilken reningsgrad anläggningen klarar av, ska provisoriska utsläppsvillkor gälla. Utsläppsvillkoren är satta utifrån kommunens yrkade och föreslagna halter. Miljöprövningsdelegationen bedömer att villkor behövs för fler näringsämnen och metaller än de föreslagna. Dessa ämnens utsläppsvillkor är satta utifrån medianvärden från liknande anläggningar (Rapport 2017:36, Avfall Sverige), vilka har god marginal mot kommunens lakvattenkaraktärisering.

Igångsättningstid

Kommunen har yrkat på en igångsättningstid på tre år, samt att tillståndet ska tas i anspråk senast två år efter att det meddelats. Eftersom kommunens möjlighet att leda lakvattnet till avloppsreningsverket försvinner inom kort bedömer Miljöprövningsdelegationen att en igångsättningstid på två år är lämplig.

Verkställighetsförordnande

Enligt 19 kap. 5 § första stycket 12 och 22 kap. 28 § första stycket miljöbalken får Miljöprövningsdelegationen, när det finns skäl till det, förordna att tillståndet till verksamheten får tas i anspråk även om det inte har vunnit laga kraft.

I förarbetena till miljöbalken sägs att det är naturligt att beslut om tillstånd inte blir gällande förrän de har vunnit laga kraft, eftersom de i regel berör många olika intressen och ofta är av mycket ingripande slag. Ett skäl för att meddela ett förordnande om verkställighet, kan enligt propositionen vara att fallet är klart, eller att det är angeläget för företagaren att snabbt komma igång med arbetena. Praxis under miljöskyddslagens tid kan sägas vara sträng. Bestreds tillåtligheten av en remissmyndighet eller en sakägare, förordnade Koncessionsnämnden som regel inte om omedelbar verkställighet, såvida inte bestridandet framstod som klart obefogat. Något skäl till varför bestämmelsen om verkställighetsförordnande skulle tillämpas mindre restriktivt enligt miljöbalken finns inte. Utgångspunkten är fortfarande att ett ianspråktagande får ske först när tillståndet har vunnit laga kraft. (Se Bengtsson m.fl., Miljöbalken - En kommentar (1 juni 2023, JUNO, kommentaren till 22 kap. 28 §).

Det får läggas på verksamhetsutövaren att påvisa konkreta skäl för ett verkställighetsförordnande och ange vilka beaktansvärda nackdelar som är förknippade med att tillståndet inte kan tas i anspråk omedelbart och vad som kan bli följderna av att verksamheten förskjuts framåt i tiden. Det måste också krävas att verksamhetsutövarens intresse med viss marginal väger tyngre än de intressen som talar för att ett lagakraftvunnet avgörande bör föreligga innan tillståndet får tas i anspråk. Särskild hänsyn ska tas till de skador på miljön som kan uppstå om tillståndet omedelbart tas i anspråk och de möjligheter som finns att läka sådana skador om tillståndsbeslutet upphävs eller ändras (se NJA 2012 s 623).

I ärendet har framkommit synpunkter gällande visst ifrågasättande av tillåtligheten av den ansökte verksamheten. Kommunens skäl till verkställighetsförordnande har även försvunnit i och med att Vidöns avloppsreningsverk, genom beslut den 26 april 2023 (dnr 551-832-2023), nu får ta emot lakvatten till och med den 31 december 2026. Med

hänsyn till det och vad ovan anförts anser Miljöprövningsdelegationen att yrkandet om verkställighetsförordnande ska avslås.

Sammanfattande bedömning

Miljöprövningsdelegationen anser sammanfattningsvis att, om föreskrivna villkor iakttas, verksamheten går att förena med de allmänna hänsynsreglerna och målen i miljöbalken och med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna samt med den för området gällande kommunala översiktsplanen. Tillstånd kan därför lämnas till verksamheten.

Information

Detta tillstånd befriar inte kommunen från skyldigheten att iakttä vad som gäller enligt andra bestämmelser för den anläggning eller verksamhet som tillståndet avser.

Hur man överklagar

Den som vill överklaga beslutet ska skriva till Länsstyrelsen i Örebro län. Ange vilket beslut som överklagas, till exempel genom att ange beslutets diarienummer. Skriv också vilken ändring i beslutet som begärs och varför det ska ändras.

Skrivelsen ska ha kommit in till Länsstyrelsen senast den 19 juli 2023, annars kan överklagandet inte prövas.

Länsstyrelsen skickar överklagandet vidare till Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt för prövning. Ytterligare upplysningar lämnas av Länsstyrelsen.

Detta beslut har fattats av Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Örebro län. I beslutet har deltagit Jenny Gånge, ordförande och Kayumba van den Brink, miljöskunnig. Ärendet har beretts av Andreas Löfberg, miljöhandläggare. I beredningen av ärendet har i övrigt medverkat Johan Eliasson och Peter Ekelund.

Kopia till:

Länsstyrelsen Värmland
Miljö- och byggnadsnämnden, Hammarö kommun
Naturvårdsverket
Havs- och vattenmyndigheten
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
Naturskyddsföreningen Hammarö
Arne Ericsson (Stora Skagene 1:90)